

Esengul Çopiyev

(1937)

1937 yılında Kemin ilçesindeki Kızıl-Bayrak köyünde bir kolhozcu ailesinde doğdu. 1956'da liseyi, 1961'de Kırgız Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi'ni bitirdi. Köy okullarında öğretmen olarak çalıştı. 1966 yılında edebî memur, bölüm başkanı, 1966 yılın-

da Kemin ilçesi çapında yayın faaliyetinde olan "Emgek Carçısı" adlı gazetede çeşitli görevlerde bulundu.

Birçok şiir kitabı yayımlandı. Kırgızistan Yazarlar ve Gazeteciler Birliği Üyesidir.

Şiirler

MASSALIK MAS

Tamaktın tandap mayluusun,
kımızdı barktap - sıylagan,
maksımdı maktap ırdagan,
bozogo toyso cirgagan,
Kırgızım, açkıl canduusuñ.
Özüñö kудay egeder,
azırkı kezde negedir
atañ da mas, eneñ mas,
agañ da mas, ceñeñ mas,
uuluñ da mas, kızıñ mas,
tayakeñ da mas, ceeniñ mas,
coldoşuñ mas, dosuñ mas,
koyuñ da mas, kozuñ mas,
niyetiñ mas, ditiñ mas,
cada kalsa itiñ mas...
Massalik mas könümüş
körünüškö aylandı.
Bolobuzbu maskara,
Kırgızstan - maskana...
Samopalga uulanıp,
kolu-butuñ baylandı.
Unutup süttü, ayrandı,
ketirip arak aylañdı,
açkıl canduu Kırgızım,
tebelenip cıldızıñ,
tukum kurut bolboysuñbu?
Keleçegin...
oyloysuñbu?

TİLDE SÖÖK BARBI?

- Opol toodoy şorduunun,
kimge tiyet keregi?
Tabiatka al tügöt,
kılday payda berebi?
Cogotuu zarıl tezireek,
Olçoygon köpşök nemeni!
Sazayın berip koluna,
azır ele anın
ısıq kanın
içpesem elebi!
dep Çirkey zıñıldap,
kimdir biröögö
ızırınıp cattı.
Uçup cürgön zakımdap,
Kögön aga cakındap,
Kızıgıp suroo kattı:
- Bayatan berki sözdörün
canga battı.
Ayıçı, Çike, açuuñ
kelip catat kimge?
- Özübüzdün Pılge!
dedi Çirkey
kıcırlangan türdö.

KÜTLEVİ SARHOŞLUK

Yemeğın seçip yağlısını,
kımızda değer verip - sayan,
maskımı¹ methedip şiir yazan,
bozaya doyarsa rahatlayan,
Kırgız'ım ekşi canlısın.
Kendine Allah egemen,
bu aralar nedense
baban da sarhoş, annen sarhoş,
ağan sarhoş, yengen sarhoş,
oğlun da sarhoş, kızın sarhoş,
dayın da sarhoş, yeğenin sarhoş,
yoldaşın sarhoş, dostun sarhoş,
koyunun da sarhoş, kuzun sarhoş,
niyetin sarhoş, zihnın sarhoş,
hatta üstelik itin sarhoş...
Kütleli sarhoşluk alışılmış
duruma dönüştü.
Olacak mıyız maskara,
Kırgızistan - meyhane...
Sahte içkiden zehirlenip,
el-ayağın bağlandı.
Unutup süttü, yoğurdu,
tüketip rakı çareni,
ekşi canlısı Kırgız'ım,
çiğnenip (senin) yıldızın,
soykırım olmaz mısın?
Geleceğini...
düşünür müsün?

DİLDE KEMİK VAR MI?

- Koca dağ gibi bedbahtın,
kime dokunur faydası?
Tabiata o bedbaht,
zerre kadar fayda verir mi?
Yok etmek gerek çabucak,
Kocaman şişkin o şeyi!
Cezasını verip eline,
hemencecik onun
sıcak kanını
içmez miyim (ben)!
diye Sivrisinek çınlayıp,
bir kimseye
hırslanıp kin besliyordu.
Uçup dolaşan hızlıca,
Büvelek ona yaklaşıp,
Meraklanıp soru sordu:
- Deminden berki sözlerin
canıma battı.
Anlat, Sinekçiğim, sinirinin
bozuluyor kime?
- Kendimizin File!
dedi Sivrisinek
sinirlenen bir şekilde.

1 Maksım - ezilmiş arpadan maltsız olarak yapılmış içecek

Birdi darbitkan miñge,
ayla çok ee... tilge?

BAA BERÜÜ

Kelatıp ozup carışta,
(tünküsün emes - carıkta)
müdürülüp cıgılıp,
Tulpar mayıp boluptur...
Uşul cagday cönündö,
Eşek süylöyt oluttuu:
- Kööp ketip canıbar,
köyröñdöndü,
ooluktu.
Oşonduktan, uşintip,
macestikke coluktu.
Mından başka ne deyin?
Kaydağı kalptı darbitıp,
köpşök sözdü arbitıp,
ıymanımdı cebeyin,
cıldızı tüşkön Tukemi
anıktap baa bereyin:
Ot çacırap tuyagınan,
şam küyçü ele kulagınan!
Ökütkö saldı özümdü
erte ketip ubagınan!
Aldına külük salbagan
arışın kerip...
talbagan
markum tulpar eköobüz,
dalay colu carıştık.
Keede menden at çabım
artta kalçu carıktık!

Bul baa berüü - karaloobu?
Alkış aytıp maktoobu?
Ce bolboso, tabaloobu?

DOOMAT

Arekettenip bayatan
appak cumurtkanı
çegip çıkkan Balapan,
Kündün nuru
ötüp denesine
telçigeer menen
mintip doomat ayttı
özünün enesine:
- Akılñ kem belem?..
Üstümö üyrülüp tüşüp dembe-dem
erkeletkeniñden emne payda?!
Men cey turgan cem kayda?!
İçeerime suu barbı belen?
İçirkenip unçukpaysıñ,
cabırkap turasıñ emneden?
Cakşılap köñül bölböybü,
kamılğanı aldın-ala körböybü
kambil ene degen!..
Cosunsuz coruguña
çok eken go çenem!..

Uşintip...
emiten capsala,
aşka cük başka cük bolboybu
doomatçıl balapan bala?

Biri abartan bine,
çare yok değil mi... dile?

DEĞER BİÇMEK

Gelirken önde yarıšta,
(geceleyn değil - aydında)
ayağı sürçüp düşüp,
Küheylan sakatlanmış...
Bu durum hakkında,
Eşek konuşmuş ciddî (tavırla):
- Kabararak hayvancık,
kibirlendi,
haddinden geçti.
O yüzden de, böylece,
fenalığa rastladı.
Bundan başka ne diyeyim?
Olmayan yalanı abartıp,
gevşek lâfları uzatıp,
imanımı yemeyim,
yıldızı düşen Tukemi¹
tespit edip değer biçeyim:
Ateş püskürtüp toynağından,
mum yanardı kulağından!
Üzgülün bıraktı kendimi
Erken gidip zamanından!
Önüne yürük çıkarmayan,
adımını gerip...
yorulmayan
merhum küheylan ikimiz,
defalarca yarıştık.
Bazen benden mesafelerce
Geride kalırdı rahmetli!

Bu değer biçme - karalama mı?
Alkışlayıp methetme mi?
Yoksa, oh olsun demek mi?

İFTİRA

Çabalayıp deminden
bembeyaz yumurtayı
yarıp çıkan yavru kuş,
Güneşin nuru
geçip bedenine
yürümeye başlar başlamaz
böylece iftira attı
kendi annesine:
- Akılın kut mıydı?..
Üzerime titreyip üst-üste
şımartmandan ne fayda?!
Benim yiyeceğim yem nerede?!
İçmek için su var mı bol-bol?
Urpererek susuyorsun,
korkuyorsun sen neden?
İyice dikkat etmez mi,
hazırlığı daha önceden yapmaz mı
akıllı anne dediğin!..
Nizamsız tavırlarının
yokmuş ki bir sınırı!..

Böylece...
şimdiden iftira atarsa,
aşa yük, başa yük olmaz mı
iftiracı yavru çocuk?